

kek „irányított művészete”: „tisztá művészet”.

A környezetvédelmi képzőművészeti akció tehát teljes sikerrel járt. Körül kellene hordozni a gyárakban Jugoszlávia-szerte pl. *A füst és a kémény* témára készült anyagot.

A füstfelhőbe érő fehér fecskeraj megfeketedése, vagy a fekete felhők színes madarai lenyűgözőek...

E rövid jegyzetemet Fülep Lajos emlékének szeretném ajánlani. Ő és Streitmann Antal a tulajdonképpeni őse e munkálkodásnak, mozgalomnak felénk s talán nem is csak felénk. 1902-ben a Nagybecskerek-i *Hírlapban* jelent meg az akkor 17 éves Fülepnek A gyermekek rajzolása — Streitmann tanár kiállítására című írása —, amely már teljes értékű Fülep-írás...

TOLNAI Ottó

JUGOSZLÁVIAI TÖRÖK KÖLTŐK. A *Stremljenja* című priština-i folyóirat idei 2. számában Slavoljub Đinđić és Darko Tanasković hosszabb írásban számol be a jugoszláviai török költők munkásságáról.

A jugoszláviai török irodalom még fiatal, de máris jelentős eredményekkel dicsekedhet. Macedóniában és Kosovóban több lap és folyóirat jelenik meg török nyelven, s ezek első sorban a hazai török írók műveit közlik. Jelentős a jugoszláviai török irodalom szempontjából a Jugoszlávia és Törökország közötti baráti viszony és az is, hogy a jugoszláviai törökök kapcsolata anyaországukkal zavartalan. Mi sem természetesebb, hogy Törökországban is jelennek meg jugoszláviai török írók művei.

Mint a többi nemzetiségi irodalom, a jugoszláviai török irodalom is nyelvi szempontból és hagyományai sze-

rint a török irodalomhoz és műveltséghez kapcsolódik, de a művek jugoszláviai valóságot tükröznek, ahhoz fűződnek, az itteni légkör jelleget viselik magukon.

Érdekes, hogy török íróink régebben macedónul jelentették meg írásukat. A döntő fordulat 1949-ben állt be, amikor *Fiatal macedóniai török írók művei* címmel anyanyelvükön jelent meg egy verseteket és prózát tartalmazó könyv. Ezt az *Előre, a fény felé* című kötet követte, melyben hét hazai török író művei szerepeltek. Az utóbbi időben mind több fiatal török költő tűnt föl.

A mai jugoszláviai török költészet a legismertebb török költők, első sorban Nazim Hikmet hatása alatt áll. Ennek tulajdonítható az is, hogy a költők túlnyomórészt a szabad verselést kedvelik, habár a klasszikus oszmán—török versformák is fel-fel-tűnnek verseikben.

A fiatal költők arra törekcszenek, hogy verseik líraiak és gondolatiak legyenek. Forma tekintetében vannak, akik tömör, már-már epigrammaszerű verseket írnak, mások a perzsa és a török költészet versformáit használják.

A török köznyelv Jugoszláviában ki van téve a más nyelvű környezet hatásának. A költők a nyelvi újítások hívei, ezért megtörténik, hogy egy-egy vers a nagyközönség számára nem egészen érthető. Ez a helyzet önkényeskedésre is lehetőséget ad. Remélhetőleg a jugoszláviai török irodalom túl fogja haladni ezt a stádiumot.

A nyelv nehezen elhárítható akadály a hazai török irodalom szélesebb körű népszerűsítésének. Ez okozza az árantá mutatókozó közönyt. Az utóbbi időben azonban változik a helyzet. *Meleg kéz* címmel megjelent a mai kosovói török költők antológiája szerb nyelven. Tíz költő kb. 80 versét tartalmazza a kötet. Szerepel

benne a korán elhunyt Naim Saban, Oszman Bajmak, Iszkender Muzbeg, akit a legtehetségesebbnek tartanak, Nuszret Diso Ulku, Bajram Ibrahim Rogovali és Hasszán Merdzsán. Verseik egy már érett művészi egyéniség kifejezései. Mindannyian a korszerű költészet művelői, de állást foglalnak a török kultúra mellett, s fejlődését szolgálják.

A mai jugoszláviai török költészet, mely Macedóniában és Kosovóban virágzik, megérdemli, hogy szélesebb körben is megismerjük, mert tagadhatatlan, hogy az egész jugoszláviai irodalom gazdagításához is hozzájárul.

A MAI MACEDÓN KRITIKA. A *Život* című szarajevói folyóirat májusi számát teljes egészében a mai macedón irodalomnak szentelte. Verseik, elbeszélések, tanulmányok váltakoznak a folyóirat lapjain. A képet, melyet a *Život* macedón száma elénk tár, Miodrag Drugovacnak a mai macedón kritika elméleti alapjairól és módszereiről szóló értekezése teszi teljessé.

Háború utáni fejlődésében, Drugovac szerint, a macedón kritikának három fő szakaszát különböztethetjük meg: az első a megalapozás fázisa, amely a háború előtti kezdetekre épített, de új körülmények között, s az esztétikai monizmus, valamint a szocialista realizmus jellemezte; a második szakasz a realizmus és a modernizmus közötti összeütközés, melynek fő hordozói a *Szovremenoszt* és a *Razgledi* című folyóiratok voltak, képviselőik pedig a nemrég elhunyt Dimitar Mitrev és Dimitar Szolev. Ez az esztétikai pluralizmus ideje volt. A harmadik szakasz a kritikai és irodalomtörténeti szintézisek ideje, amikor is kritikailag ártértékelik a távoli és a közelmúlt irodalmi hagyományait, az ellentétek eltűntek, s bekövetkezik — véli Drugovac — az irodalmi modernizmus széthullása.

Ez alatt az idő alatt a társadalom és a társadalmi tudat fejlődésével együtt a macedón kritika is tökéletesedett, képessé vált a mind bonyolultabb elemzésekre, értékelésekre.

Drugovac a macedón kritikában a következő típusokat különbözteti meg: 1. az akciós értékek kritikája (főbb képviselői Dimitar Mitrev, Georgi Sztardelov stb.), 2. az egyetemi kritika (Haralampije Polenákovics, Blázse Koneszki, Alekszandar Szpaszov, Gáne Todorovszki stb.), 3. az esztétikai pluralizmus (Milan Gyurcsinov stb.), 4. az irodalmi modernizmus hermeneutikája (Dimitar Szolev, Blagoja Ivanov, Vlada Urosevics, Bogomil Gyuzel stb.), 5. színikritikusok (Jovan Boskovszki, Mateja Matevicski stb.), 6. új nevek, új állásfoglalások — a *Szovremenoszt* és a *Razgledi* fiatal munkatársai, pl. Atanasz Vangelov.

Az egyes kritikuskokról szólva Drugovac Dimitar, Mitrevet a kreatív realizmus képviselőjének nyilvánítja; ez az irányzat sokban hasonlít Dragan M. Jeremić integrális realizmusára. Georgi Sztardelov Drugovac szerint a filozófiai kritika híve. Alekszandar Szpaszov a pluralista kritikát műveli, de közel áll a modernizmus hermeneutikájához.

TOMÁN László

TUDOMÁNYOS HUNGAROLÓGIAI ÉRTEKEZLET ÚJVIDÉKEN. Az Újvidéki Egyetem Bölcsészka és a Magyar Tudományos Akadémia közötti együttműködés keretében május utolsó hetében Újvidéken tudományos értekezletet tartottak az MTA pécsi Dunántúli Tudományos Intézet és az újvidéki A Magyar Nyelv. Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete munkatársai. Az értekezleten tizenöt referátum hangzott el. Ezek: dr. Lovász György: A településtípusok és a természeti adottságok viszonya; Molnár Csikós László: A napi sajtó ol-